

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Πλησιάζουμε στη συμπλήρωση τριανταπέντε ετών από τη μεταπολίτευση του 1974 και την αποκατάσταση της Δημοκρατίας στον τόπο μας. Επιφανειακά, η τριακονταπενταετία αυτή ήταν η καλύτερη, από την άποψη της ομαλής λειτουργίας των συνταγματικών θεσμών, περίοδος της νεοελληνικής ιστορίας. Φαινόμενα όπως εκλογές βίας και νοθείας, επεμβάσεις του στρατού και των ανακτόρων στην πολιτική, καταστολή της ελευθερίας της έκφρασης και άλλων ατομικών δικαιωμάτων κλπ., που ενδημούσαν τις προηγούμενες δεκαετίες, κυριολεκτικά εξαφανίσθηκαν. Παράλληλα η Ελλάδα εντάχθηκε στην ΕΟΚ και αργότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την ΟΝΕ, δηλαδή στον σκληρό πυρήνα του ευρωπαϊκού, και κατ' επέκταση του παγκόσμιου, καπιταλισμού και γνώρισε μια χωρίς προηγούμενο οικονομική ανάπτυξη (έστω κι αν η τελευταία ωφελεί κυρίως συγκεκριμένες μερίδες του πληθυσμού και επιτυγχάνεται με δυσανάλογο περιβαλλοντικό κόστος).

Ωστόσο, κάτω από την επιφάνεια της αδιατάρακτης λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος και της καπιταλιστικής ευδαιμονίας, εξακολουθούν να υπάρχουν, ή και ενισχύονται, εξουσιαστικές δομές φεουδαρχικού χαρακτήρα, όπως η μεταλλαγμένη επιβίωση του δυναστικού συνδρόμου στην πολιτική ζωή. Παρά την κατάργηση της βασιλείας με το δημοψήφισμα του 1974, και συνεπώς της δυναστικής διαδοχής ως μεθόδου ανάδειξης του αρχηγού του κράτους, πολυάριθμες πολιτικές δυναστείες εξακολουθούν να κυριαρχούν στην παράξενη ελληνική δημοκρατία των γόνων. Η κυριαρχία των οικογενειακών δεσμών στη δόμηση της εξουσίας είναι όμως ένα από τα γνωρίσματα των φεουδαρχικών κοινωνικών σχηματισμών, απότοκο της ανυπαρξίας, στις κοινωνίες εκείνες, πολιτικών θεσμών γενικά. Στην Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα η οικογενειοκρατία είναι το αποτέλεσμα της ανυπαρξίας ειδικά ενός πολιτικού θεσμού, δηλαδή του δημοκρατικού (σε ό,τι αφορά την εσωτερική δομή και λειτουργία του) πολιτικού κόμματος.

Ένα περαιτέρω μεσαιωνικής-φεουδαρχικής προέλευσης χαρακτηριστικό του ελληνικού

πολιτικού συστήματος είναι η σύζευξη εκκλησιαστικής και κοσμικής εξουσίας. Όχι μόνο δεν έχει επιτευχθεί, σε αντίθεση προς ό,τι συμβαίνει σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ο ουσιαστικός και αποτελεσματικός χωρισμός εκκλησίας και κράτους, αλλά παρατηρείται και μια εντεινόμενη μάλλον τάση μελών του ιερατείου για ευθεία ανάμειξη σε θεσμικά θέματα (π.χ. ταυτότητες), ή ακόμη και σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής κ.ά. Τα φαινόμενα αυτά δεν συνδέονται μόνο με την ιδιοσυγκρασία συγκεκριμένων προσώπων, αλλά κυρίως με τη νοοτροπία του ποιμνίου της εκκλησίας.

Ακόμα πιο ανησυχητική είναι η σταδιακή σύντηξη της δημόσιας και της ιδιωτικής εξουσίας, αφού το αποτελεσματικότερο μέσο πλουτισμού στην Ελλάδα φαίνεται πως είναι η νομή, άμεσα ή έμμεσα, του κράτους. Η διαφθορά, μερικές πτυχές της οποίας αποκαλύπτονται όταν έρχονται στο φως της δημοσιότητας σκάνδαλα όπως το πρόσφατο της Siemens, δεν αποτελεί παθολογικό σύμπτωμα, αλλά οργανική ιδιότητα του πολιτικού συστήματος, σε μια χώρα όπου και ο «ιδιωτικός» τομέας είναι σε μεγάλο βαθμό κρα-

τικοδίαιτος. Έτσι η ελληνική δημοκρατία ιδιωτικοποιείται ολοένα και περισσότερο. Η πολιτική μετατρέπεται σε ιδιωτική υπόθεση των μεγάλων πολιτικών δυνασθειών και των ισχυρών οικονομικών συμφερόντων πίσω και γύρω από αυτές. Η αδυναμία σαφούς διάκρισης δημόσιου και ιδιωτικού είναι όμως διακριτικό της μεσαιωνικής φεουδαρχίας κι όχι της αστικής δημοκρατίας.

Ο εκφεουδαρχισμός του πολιτικού συστήματος σε μια κατά τα άλλα καπιταλιστική κοινωνία αποτελεί το ελληνικό παράδοξο του 21^{ου} αιώνα. Η ανατροπή του είναι το ζητούμενο για τη δική μας γενιά και για εκείνες που έρχονται.